

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 231/2018-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 2, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 40/2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. februára 2018 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 40/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 6. februára 2017 podala sťažovateľka okresnému súdu návrh na úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom [REDACTED], [REDACTED], a maloletej [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „návrh“).

V čase podania návrhu bol otec maloletých detí [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „odporca“, v citáciách aj ako „otec“) umiestnený vo väzbe a obžalovaný z trestného činu týrania sťažovateľky.

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza: *„Sťažovateľka mala za to, že do času prepustenia otca z väzby, dôjde k vydaniu meritórneho rozhodnutia, ktorým by súd upravil práva a povinnosti rodičov k maloletým deťom, a tým zároveň poskytol ochranu ich právam a právom chráneným záujmom.*

Doposiaľ však zo strany súdu nebol realizovaný žiadny úkon, ktorý by smeroval k vydaniu meritórneho rozhodnutia.

Obdobie vyše jedného roka tak sťažovateľka považuje za neprimerané a neadekvátne, predovšetkým vzhľadom k tomu, že sa jedná o konanie ktoré možno začať aj bez návrhu, a má za to, že nečinnosťou súdu dochádza k porušovaniu jej základného práva garantovaného Ústavou Slovenskej republiky v čl. 48 ods. 2 ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Sťažnosť ďalej obsahuje chronologický priebeh konania do 14. decembra 2017, keď sťažovateľka súdu doručila podanie, v ktorom *„ozrejmila nevyhnutnosť nariadenia neodkladného opatrenia, a vydania meritórneho rozhodnutia vo veci samej“.*

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uvádza: „Počas dvanástich mesiacov a ani doposiaľ však súd nevytýčil termín pojednávania, ani nevykonal iný úkon za účelom rozhodnutia vo veci samej.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je pritom zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z ustanovenia § 17 Civilného sporového poriadku (pôvodne ust. § § 17 OSP), ktorý súdu prikazuje, aby postupoval tak, aby bolo možné vec čo najrýchlejšie prejednať a rozhodnúť. Zároveň má súd predchádzať prietahom, konať hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Uvedenú dĺžku trvania podľa názoru sťažovateľky nemožno v rozumnej miere ospravedlniť žiadnymi relevantnými okolnosťami prípadu.

Taktiež nemožno prihliadnuť na argumenty predsedu súdu, ktorý uviedol, že spisy zákonnej sudkyne pre jej dlhodobú práceneschopnosť, boli rozdelené medzi dve sudkyne, čo spôsobilo ich enormnú zaťaženosť. V tejto súvislosti sťažovateľka považuje za dôležité poukázať na to, že jej spis bol pridelený novej sudkyňi už dňa 27. 3. 2017. Obdobie takmer II mesiacov považuje za dostatočné na to, aby sa aj nová zákonná sudkyňa oboznámila zo spisovým materiálom a minimálne počas tohto obdobia vytyčila termín pojednávania.

Sťažovateľka si tiež dovoľuje zdôrazniť, že samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu...

V dôsledku nečinnosti súdu sťažovateľka má dôvodnú obavu o seba ako aj o maloleté deti, pretože neexistuje právna úprava, ktorá by upravila zverenie maloletých detí a stretávanie sa s druhým rodičom. Rovnako tak sťažovateľka poukazuje aj na to, že neodkladným opatrením priznaná výška vyživovacej povinnosti 30% zo sumy životného minima, je absolútne nepostačujúca na úhradu aspoň existenčných potrieb maloletých detí.

Obdobie, počas ktorého je súd nečinný má pre sťažovateľku ako aj maloleté deti ďalekosiahle následky. Otec maloletých detí si nárokuje na styk s nimi podľa jeho predstáv,

deti následne odmieta sťažovateľke vrátiť v deň, na ktorom sa dohodli. Nerešpektuje denný režim maloletých na ktorý sú zvyknuté. Starší syn Ján dokonca počas toho, ako je u otca nechodí ani do škôlky. Ťažko si potom zvyká keď sa vráti ku sťažovateľke, odmieta svoje povinnosti, dieťa je zmätené a plačlivé. Otec taktiež maloletého ovplyvňuje a to tým, že sa na adresu sťažovateľky vyjadruje negatívne a pred dieťaťom ju vykresľuje ako zlú matku, čo je zrejmé aj z prejavu a správania sa maloletého po návrate od otca.

Sťažovateľka preto situáciu hodnotí ako veľmi vážnu, pretože deti sú pod neustálym stresom, otec na sťažovateľku vyvíja nátlak, aby mu deti odovzdávala, kedy jej to oznámi, čo sťažovateľka nepovažuje za správne. Pretože otec je obvinený z trestného činu tyrania blízkej osoby a zverenej osoby, sťažovateľka žije v permanentnom strachu ako otec zareaguje, keď odmietne rešpektovať jeho požiadavky. Napätie medzi rodičmi pritom výrazne pociťujú aj deti.

Právna neistota sťažovateľky sa nepriaznivo odzrkadlila na jej viere v súdnu ochranu, a v základné princípy súdnej činnosti. Sťažovateľka žije v každodennom strachu, kedy na ňu otec permanentne vyvíja nátlak a spôsobuje jej psychické vypätie.“

S ohľadom na uvedené skutkové a právne okolnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo veci nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Košice II, v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P/40/2017, porušil práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

Okresnému súdu Košice II, v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P/40/2017 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľke priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 2.000 €, ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Košice II je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 390,50 Eur do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet jeho právnej zástupkyne.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľka namieta, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Preto k rešpektovaniu, resp. naplneniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí,

aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

Ústavný súd pri príprave predbežného prerokovania sťažnosti vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k sťažnosti so zameraním sa na doterajšie úkony, ktoré okresný súd v predmetnej veci vykonal, ako aj na aktuálny stav konania.

Ústavnému súdu bolo 19. marca 2018 doručené vyjadrenie sa k sťažnosti a bol predložený na nahliadnutie aj spisový materiál v napadnutom konaní.

Z vyjadrenia okresného súdu, ako aj zo samotnej sťažnosti a priloženého spisového materiálu v napadnutom konaní vyplýva, že okresný súd do dňa predbežného prerokovania sťažnosti vykonal tieto úkony:

- 6. februára 2017 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky, súdny spis bol pridelený sudkyňi [REDACTED],
- 16. februára 2017 bolo do súdneho spisu doložené splnomocnenie sťažovateľky na zastupovanie v konaní právnu zástupkyňou,
- uznesením z 21. februára 2017 bol maloletým deťom ustanovený opatrovník – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý bol požiadaný o prešetrenie pomerov v lehote 30 dní, opis návrhu bol doručený odporcovi, boli zisťované majetkové pomery rodičov maloletých detí,
- 2. marca 2017 a 6. marca 2017 boli okresnému súdu doručené správy o príjmoch sťažovateľky a odporcu,
- 27. marca 2017 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi [REDACTED] v dôsledku dlhodobej práceneschopnosti pôvodne vo veci konajúcej zákonnej sudkyne,
- 29. marca 2017 bola okresnému súdu doručená správa z prešetrenia pomerov úradom práce, sociálnych vecí a rodiny,
- 30. marca 2017 podala právna zástupkyňa sťažovateľky návrh na vydanie neodkladného opatrenia (bez zaručeného elektronického podpisu, ktorý doplnila 6. apríla 2017). K podanému návrhu 3. apríla 2017 doplnila listinné dôkazy,

- 18. apríla 2017 bolo o podanom návrhu rozhodnuté; uznesenie nadobudlo právoplatnosť 10. mája 2017,

- 14. júla 2017 podala sťažovateľka žiadosť o nariadenie pojednávania,

- 27. septembra 2017 zistovala zákonná sudkyňa, či sa odporca nachádza v ústave trestu odňatia slobody,

- elektronickým podaním z 3. októbra 2017, ktoré bolo doplnené 5. októbra 2017, podala sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne ďalší návrh na nariadenie neodkladného opatrenia,

- 9. októbra 2017 bola z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny doručená aktuálna správa z prešetrenia pomerov na strane otca maloletých detí,

- 11. októbra 2017 bolo o návrhu na neodkladné opatrenie rozhodnuté tak, že tento návrh bol zamietnutý, v uvedený deň boli žiadané v rámci prípravy pojednávania ďalšie správy,

- 31. októbra 2017 podala právna zástupkyňa sťažovateľky proti uzneseniu z 11. októbra 2017 odvolanie (bez zaručeného elektronického podpisu), ktoré bolo doplnené 3. novembra 2017,

- 7. novembra 2017 bola okresnému súdu doručená správa zo Sociálnej poisťovne,

- 10. novembra 2017 bola okresnému súdu doručená správa z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny,

- 23. novembra 2017 bol daný pokyn na odoslanie odvolania na vyjadrenie odporcovi,

- 29. decembra 2017 bolo okresnému súdu doručené doplnenie správy z prešetrenia pomerov úradom práce, sociálnych vecí a rodiny,

- 25. januára 2018 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), na ktorom sa nachádzal do 14. februára 2018, keď bol vrátený s potvrdzujúcim uznesením,

- 6. marca 2018 bol daný pokyn pre doručenie uznesenia odvolacieho súdu.

Ústavný súd po oboznámení sa so sťažnosťou a s jej prílohami a v súlade so zisteniami pri príprave predbežného prerokovania sťažnosti dospel k záveru, že sťažnosť v tomto čase je zjavne neopodstatnená.

Zo zistených skutočností vyplýva, že napriek skutočnosti, že do dnešného dňa nebolo okresným súdom vo veci nariadené pojednávanie, okresný súd vo veci plynulo a sústredene koná.

Dĺžka napadnutého konania je ovplyvnená skutočnosťou, že sťažovateľka podala dva návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorých bolo nevyhnutné rozhodnúť, pričom o druhom návrhu na vydanie neodkladného opatrenia rozhodoval na základe odvolania sťažovateľky aj krajský súd. Celková dĺžka napadnutého konania je od podania návrhu okresnému súdu 6. februára 2017 do dňa predbežného prerokovania sťažnosti ústavným súdom 13 mesiacov, pričom uvedená doba už v sebe zahŕňa aj dobu, po ktorú sa spis nachádzal na krajskom súde v dôsledku rozhodovania o odvolaní, ktoré podala sťažovateľka. Dĺžka konania bola ovplyvnená aj objektívnymi skutočnosťami, a to dlhodobou práceneschopnosťou pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne, v dôsledku čoho bola vec pridelená na rozhodnutie novej zákonnej sudkyne. Nová zákonná sudkyňa sa musela s doterajším priebehom konania a dokumentáciou obsiahnutou v spise oboznámiť, čo si taktiež objektívne vyžaduje istý čas.

Ústavný súd prihliadnuc na skutočnosť, že ide o privilegovaný typ konania – konanie súdu vo veciach starostlivosti o maloletých, a prihliadnuc tiež na vážnosť situácie, v akej sa sťažovateľka nachádza, v rámci predbežného prerokovania nezistil, že by napadnuté konanie vykazovalo znaky nesústredeného postupu konajúcej sudkyne, a nezistil ani žiadne obdobie nečinnosti okresného súdu.

Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak vzhľadom na skutočnosť, že celková doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizovali reálnu možnosť vyslovenia zbytočných prietahov po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci,

posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

V okolnostiach danej veci doba konania na okresnom súde nie je neprimerane dlhá. Vychádzajúc z analýzy postupu okresného súdu, preto ústavný súd hodnotí sťažnosť sťažovateľky (v tomto čase) ako zjavne neopodstatnenú a bol dôvod na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že toto rozhodnutie nebráni sťažovateľke obrátiť sa opätovne so sťažnosťou na ústavný súd, ak by v budúcnosti okresný súd v napadnutom konaní konal s neodôvodnenými priet'ahmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2018